

ΔΕΛΤΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Αριθμός 68 | 8 Ιανουαρίου 2019

ΔΙΚΤΥΟ για τη
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
στην Ελλάδα
και την Ευρώπη

ΣΥΝΟΨΗ:

Ο κίνδυνος επανάληψης του εφιάλτη της κρίσης, τα ορόσημα του νέου έτους και τα μόνιμα βαρίδια που κρατούν πίσω την ανάπτυξη, τα κράτη του ευρωπαϊκού κέντρου στο κατώφλι των ευρωεκλογών, η μετατόπιση της ελληνικής κοινωνίας και η πορεία των κομμάτων ενόψει του πολλαπλά εκλογικού 2019, είναι τα θέματα του τρέχοντος εκτεταμένου ΔΕΛΤΙΟΥ.

2010

2019: Χρονιά σταθμός ή εφιάλτης;

Το νέο έτος που μετράει μόλις λίγα 24ωρα είναι έτος εκλογικό σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Από τα αποτελέσματα θα κριθεί η πορεία της Ελλάδας και της Ευρώπης για τα επόμενα χρόνια. Ειδικά για τη χώρα μας, θα φανεί αν θα αποτελέσει το 2019 τον επίλογο της δεκαετούς οικονομικής δυσχέρειας ή αν θα ανοίξει ένα ακόμα, σωρευτικά επώδυνο, κεφάλαιο διατήρησης και επέκτασής της. Αν συνεχιστεί πάντως η οικονομική πολιτική ως έχει, το πιο ενοϊκό σενάριο θα είναι ο στατικός βάλτος της μη ανάπτυξης. Κι αυτό γιατί **ήδη πληθαίνουν οι τοποθετήσεις διεθνών αναλυτών, που συμπυκνώνονται στην θέση που εξέφρασε ο Έλληνας πρώην Πρωθυπουργός και καθηγητής Κ. Σημίτης, πως η προσφυγή της Ελλάδας σε νέο δανεισμό από τον ESM θα είναι αναπόφευκτη. Όσο οι πόρτες των αγορών παραμένουν κλειστές η πιθανότητα αυτή μετατρέπεται σε βεβαιότητα. Εξάλλου το ΔΙΚΤΥΟ από τον περασμένο Σεπτέμβριο (Δελτίο αρ. 64)¹ είχε κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου μιας νέας χρεοκοπίας. Ας δούμε πως αιτιολογείται αυτή η δυσμενής πρόβλεψη αλλά και ορισμένα χαρακτηριστικά ορόσημα του νέου έτους τα οποία θα διαμορφώσουν κατά κύριο λόγο την πορεία του.**

Ελληνική οικονομία: Το 2018 έφυγε, ζήτω το ...2010!

Οι πρώτοι μήνες που βρήκαν τη χώρα μας τυπικά εκτός των προγραμμάτων στήριξης, χωρίς δηλαδή πηγή εξωτερικού δανεισμού πέραν των αγορών, παρήλθαν χωρίς να την καταστήσουν ικανή και αξιόπιστη για αυτόνομη έξοδο στις

αγορές. Παρά την δεδομένη αποκατάσταση της δημοσιονομικής τάξης με τα συνεχή πλεονάσματα, οι αγορές συνεχίζουν να μην εμπιστεύονται την ελληνική οικονομία ως επενδυτικό πεδίο και μάλιστα με

¹«Πλέοντας στα ανοιχτά με ...θυμωμένο τον Ποσειδώνα» <http://todiktio.eu/index.php/activity/deltia-politikis-analysis/item/897-deltio-politikis-analysis-ki-ektimisis-ar-64>

την διαφορά στα επιτόκια του ελληνικού και του γερμανικού δεκαετούς ομολόγου να είναι πάνω από τις 410 μονάδες βάσης. Αυτή η διαφορά του Δεκ' 2018, είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη του 2010 που κατέστησε μη βιώσιμη την έξοδο της Ελλάδας στις αγορές και ανάγκασε την χώρα μας να προσφύγει για βοήθεια στο ΔΝΤ και τους Ευρωπαίους ετέρους. Πέρασαν 8 χρόνια υλοποίησης προγραμμάτων στήριξης, έντονης λιτότητας, ισχυρών δεσμεύσεων και κοινωνικών θυσιών, για να αξιολογείται ξανά η ελληνική οικονομία με την ίδια επισφάλεια που κρινόταν και το 2010!

Πέρασαν 8 χρόνια υλοποίησης προγραμμάτων στήριξης, έντονης λιτότητας, ισχυρών δεσμεύσεων και κοινωνικών θυσιών, για να αξιολογείται ξανά η ελληνική οικονομία με την ίδια επισφάλεια που κρινόταν και το 2010!

Η ελληνική κυβέρνηση χρέωσε επιτόλαια την υψηλή απόδοση των ελληνικών ομολόγων στην ιταλική κρίση του φθινοπώρου, η οποία όμως παρήλθε πολύ σύντομα, με αποκλιμάκωση των αποδόσεων των ιταλικών ομολόγων και με τα αντίστοιχα ελληνικά να μένουν ανεπηρέαστα.

Εκτός από την βασική αιτία της ελληνικής ιδιαιτερότητας, την οποία είχε περιγράψει ο επικεφαλής του ESM Κ. Ρέγκλινγκ τον Ιούνιο 2017,² επιβεβαιώνεται η εκτίμησή μας³ πως τα αίτια της αναξιοπιστίας της ελληνικής οικονομίας παραμένουν αμιγώς εγχώρια και αφορούν την ασκούμενη οικονομική πολιτική. Ως επιπλέον επιβαρυντικά χαρακτηριστικά των μηνών που πέρασαν από τον «συμβολικό» προηγούμενο Αύγουστο, προστίθεται η επιλογή της κυβέρνησης να διοχετεύσει το μεγαλύτερο μέρος του πλεονάσματος σε άμεσες χρηματικές παροχές προς στοχευμένες κοινωνικές ομάδες, με κύρια πηγή την υψηλή, άμεση και έμμεση φορολογία. Αν συνυπολογίσουμε σε αυτές και μια σειρά δικαστικών αποφάσεων που αφορούν την καταβολή υπέρογκων μισθοδοτικών δαπανών του δημοσίου (ύψους περίπου 10 δισεκ. Ευρώ), κινδυνεύει να ισοπεδωθεί πλήρως ο,τι με τόσο κόπο και αιματηρές θυσίες χτίστηκε κατά την δεκαετία υλοποίησης των προγραμμάτων στήριξης. Η χώρα πληρώνει υψηλότατο κόστος σταθερότητας και αξιοπιστίας, σε επιλογές οι οποίες ενισχύουν την κατανάλωση και τις εισαγωγές, με αδύναμους έως ανύπαρκτους μηχανισμούς ελέγχου της κοινωνικής τους αναγκαιότητας και ταυτόχρονα παρατηρείται τεράστια υστέρηση στις δημόσιες επενδύσεις και σε αναπτυξιακές πολιτικές που θα «γεννήσουν» θέσεις εργασίας και θα επιταχύνουν την υγιή οικονομική ανάκαμψη. Η κυβέρνηση προσφέρει ένα γεύμα με ψάρι, αντί για την βάρκα, τον εξοπλισμό και την εκπαίδευση για ψάρεμα, ώστε η κοινωνία να παράγει και η οικονομία να αναπτύσσεται.

² Κ. Ρεγκλινγκ, Bild, 10.7.2017 <https://www.esm.europa.eu/interviews/klaus-regling-interview-bild-germany>

³ ΔΕΛΤΙΟ αρ. 64 (Σεπ. 2018) <http://todiktio.eu/index.php/activity/deltia-politikis-analysis/item/897-deltio-politikis-analysis-ki-ektimisis-ar-64>

Η κυβέρνηση προσφέρει ένα γεύμα με ψάρι, αντί για την βάρκα, τον εξοπλισμό και την εκπαίδευση για ψάρεμα, ώστε η κοινωνία να παράγει και η οικονομία να αναπτύσσεται.

Και βρεγμένοι και ...δαρμένοι

Πέραν των σημαντικών περιπτώσεων άνισης και αντιπαραγωγικής ανακατανομής που συνεπάγεται η επιδοματική πολιτική, αν υπολογίσουμε το ύψος των έμμεσων φόρων αλλά και αμετάβλητες νομοθετικές παρεμβάσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα, μεγάλο μέρος αυτών των παροχών «κατάσχεται» ξανά από τα εισοδήματα, ακόμα και των πιο αδύναμων κοινωνικών ομάδων. Σύμφωνα με τα στοιχεία φορολογικής πολιτικής που δημοσιεύει η ΑΑΔΕ,⁴ το 2018 το 58,42% επί των φορολογικών εσόδων προήλθε από έμμεσους φόρους όταν το 2014 το ποσοστό αυτό ήταν 53,76%. Με την αύξηση δηλαδή κατά 5% περίπου της μαζικής και κάθετης φορολογίας «επί δικαίων και αδικών» επί κυβερνήσεως ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ, στην ουσία η κυβέρνηση απορροφά και επαν-εισπράττει την όποια κοινωνική βοήθεια φαίνεται να προσφέρει. Αντίστοιχα, με την εφαρμογή του επαν-υπολογισμού των προσωπικών διαφορών 2 εκατ. Συνταξιούχων όλων των ταμείων (πλην του ΟΓΑ) με βάση τον νόμο Κατρούγκαλου πραγματοποιήθηκαν άμεσες μειώσεις από 37 έως και 487 ευρώ, με βάση τα σχετικά ενημερωτικά σημειώματα που απεστάλησαν εντός του περασμένου Δεκεμβρίου. Εν προκειμένω παρατηρούμε δηλαδή την άσκηση μιας οικονομικής πολιτικής που και τα λάθος μηνύματα στέλνει σε επενδυτές, αγορές και δανειστές αλλά και στην ουσία συνεχίζει να επιβαρύνει και να υπονομεύει περεταίρω τα εισοδήματα των πολιτών, ακόμα και των πιο αδύναμων!

Με την αύξηση δηλαδή κατά 5% περίπου της μαζικής και κάθετης φορολογίας «επί δικαίων και αδικών» η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ στην ουσία απορροφά και επαν-εισπράττει την όποια κοινωνική βοήθεια φαινομενικά προσφέρει.

Τα μόνιμα βαρίδια

Στα παραπάνω δείγματα μη συμμόρφωσης στις απαιτήσεις αξιοπιστίας, ώστε να θεωρείται η ελληνική οικονομία πεδίο πρόσφορο για δανεισμό και ξένες επενδύσεις, συνυπολογίζονται και ορισμένα προβλήματα που «παγιώθηκαν» από το 2015 και μετά:

- 1) Οι δεσμεύσεις για υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα πάνω από τον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ

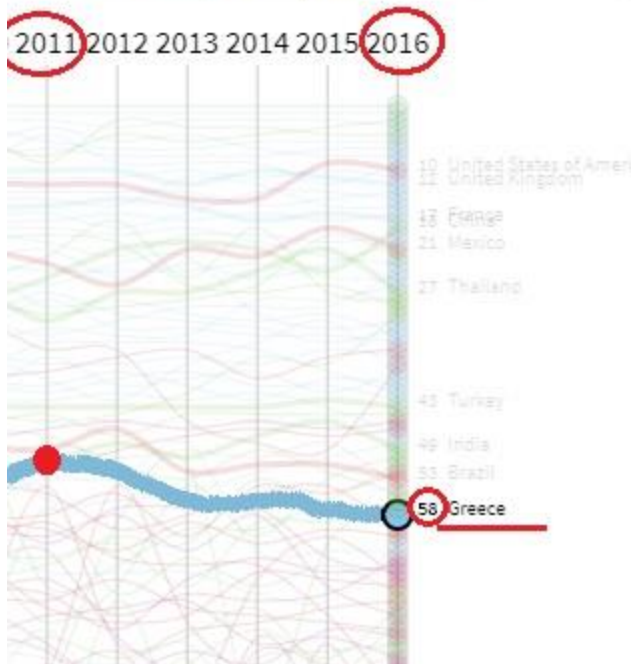
⁴ Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων

- 2) Η οριακή κατάσταση των ελληνικών τραπεζών και οι συνεχείς κεφαλαιακές ανάγκες μέχρι την διευθέτηση του ζητήματος των κόκκινων δανείων, μαζί με τους κεφαλαιακούς ελέγχους που παραμένουν.
- 3) Ο κίνδυνος να προσφύγει το δημόσιο στην άντληση πόρων από το λεγόμενο «κεφαλαιακό μαξιλάρι» ή cash buffer των 30 δισεκ. για χρήση πέραν από εξόφληση δανείων του ΔΝΤ. Κάτι το οποίο θα στείλει **εξαιρετικά αρνητικό μήνυμα** στις αγορές.
- 4) Η απροθυμία για τομές και μεταρρυθμίσεις που θα ενισχύσουν το επιχειρηματικό κλίμα και θα προσελκύσουν επενδυτικά κεφάλαια.
- 5) Το κλίμα πολιτικής αστάθειας που προκαλεί η ακραία και διχαστική πολιτική αντιπαράθεση, η οποία δεν επιτρέπει στους εξωτερικούς παρατηρητές την μακροπρόθεσμη προσέγγιση της ελληνικής οικονομίας.

Η εκτίμηση μας είναι πως ο μόνος τρόπος απαλλαγής από τις εγκατεστημένες αυτές παθογένειες, είναι η αντιμετώπιση των κύριων και πραγματικών αιτιών που προκάλεσαν το βάθος και την ένταση της διεθνούς οικονομικής κρίσης στην χώρα μας, στο βαθμό που δεν συνέβη και καμία άλλη χώρα της Ευρωζώνης. Όσο οι ουσιαστικές λύσεις αναβάλλονται τόσο το ρολόι θα μηδενίζεται και θα επιστρέφουμε ξανά και ξανά σε έναν φαύλο κύκλο λιτότητας και χρεοκοπίας.

Υποτιμώντας την εκπαίδευση υπονομεύεται η ανάπτυξη – Δείκτης ECI

Επιδόσεις Χωρών ECI

Το ΔΙΚΤΥΟ κατά την 5ετή λειτουργία του έχει διεξοδικά παρουσιάσει προτάσεις και μεταρρυθμίσεις που μπορούν να αναμορφώσουν το παραγωγικό μοντέλο της Ελλάδας και να οδηγήσουν στην ανάπτυξη. Οι προτάσεις αυτές δεν περιορίζονται μόνο στο πεδίο της οικονομικής πολιτικής αλλά σε μια σειρά από παρεμβάσεις σε διάφορους τομείς με κυρίαρχο αυτόν του Εκπαιδευτικού Συστήματος. Ένας συγκριτικός δείκτης αξιολόγησης των οικονομιών παγκοσμίως που αποτυπώνει αυτήν την επιτακτική ανάγκη διασύνδεσης του εκπαιδευτικού συστήματος με τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας είναι ο **δείκτης οικονομικής πολυπλοκότητας** του [Παρατηρητηρίου Οικονομικής Πολυπλοκότητας](#) του MIT (Economic Complexity Index - ECI), τον οποίο εξηγεί σε κείμενο του στα ελληνικά ο ομ. Καθηγητής ΕΜΠ **Μ. Σακελλαρίου**.⁵ Σύμφωνα με

⁵ M. Sakellariou – LinkedIn <https://www.linkedin.com/in/michaelsakellariou>

τον συγκεκριμένο δείκτη, ο οποίος μετρά τη συμμετοχή κάθε χώρας στο παραγόμενο παγκόσμιο προϊόν με βάση τις οικονομικές δραστηριότητες που στηρίζονται στην γνώση και την καινοτομία, η θέση της Ελλάδας απέχει πολύ από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικά του Ευρώ. Είναι δε πολύ κοντά στη μηδενική τιμή του δείκτη και στις χώρες με αρνητική βαθμολόγηση. Η κατάταξή μας το **2014** ήταν στην **46η** θέση, της Βουλγαρίας στην 38η και της Τουρκίας στην 42η. Το **2016** (έκθεση του 2017) η θέση της Ελλάδος ήταν στην **58η!** Η τελευταία θέση πριν από τις αρνητικές τιμές του δείκτη! Η Βουλγαρία ήταν στην 42η θέση και η Τουρκία στην 43η. Η Πορτογαλία ήταν στην 36η, η Ισπανία στην 30η και η Εσθονία στην 25η θέση επί συνόλου 127 χωρών.

Μάρτης – γδάρτης και κριτής

Όλα τα παραπάνω θα συνυπολογιστούν από ετέρους και δανειστές στο προσεχές διάστημα, προκειμένου να καθορίσουν την στάση τους απέναντι στην χώρα μας, μετά το πρώτο αρκετά χαλαρωτικό και γενναιόδωρο διάστημα Αυγούστου-Δεκεμβρίου.

Συγκεκριμένα:

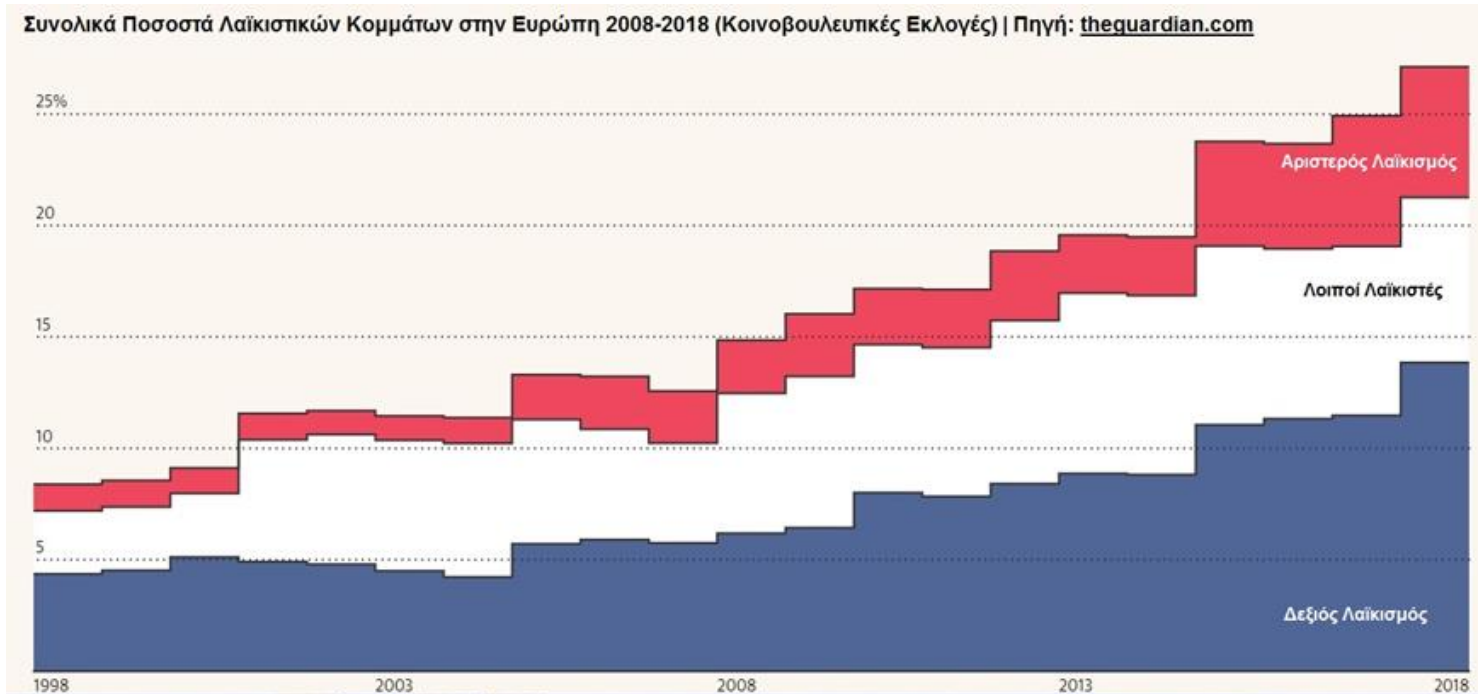
- Στη συνεδρίαση του EuroWorking Group (EWG) στις **10 Ιανουαρίου**, θα αποτιμηθεί η εκτέλεση του προϋπολογισμού του 2018 μαζί με τις εκκρεμότητες που απορρέουν από το πρόγραμμα ενισχυμένης εποπτείας.
- Μετά το πρώτο Eurogroup του 2019, ακολουθεί η επαναφορά των «θεσμών» στην Αθήνα στις **21 Ιανουαρίου**. Υπό το φίλτρο των δανειστών αναμένεται να περάσουν οι κυβερνητικές παροχές των περασμένων ημερών καθώς και ο κίνδυνος εκτροχιασμού από τις δικαστικές αποφάσεις καταβολής αναδρομικών. Η ατζέντα των διαπραγματεύσεων περιλαμβάνει ακόμα όσα ζητήματα μετέθεσε η κυβέρνηση για το τέλος της τετραετίας: τα **κόκκινα δάνεια**, τις **αλλαγές στο δημόσιο**, τις **ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις** του ελληνικού κράτους και τις **ιδιωτικοποιήσεις** (από τις εισπράξεις των οποίων θα καλυφθεί μέρος των δανειακών υποχρεώσεων που έχει φέτος η Ελλάδα).
- Στις **27 Φεβρουαρίου 2019** θα δοθούν στην δημοσιότητα τα συμπεράσματα της αξιολόγησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η έκθεση των θεσμών θα συζητηθεί στο Eurogroup της **12ης Μαρτίου**, το οποίο θα αφορά κυρίως το ελληνικό ζήτημα.
- Από την συγκεκριμένη έκθεση θα εξαρτηθεί αν θα εκταμιευθούν ή όχι τα κέρδη που αποκόμισαν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης από τα ελληνικά ομόλογα, ύψους **600 εκατ. ευρώ**.

Με δεδομένο το απαγορευτικό σήμα για τις αγορές, το οποίο δύσκολα θα αρθεί πριν τον Μάρτιο, για τους λόγους που αναφέραμε παραπάνω, η διαπραγμάτευση των επόμενων μηνών θεωρείται

εξαιρετικά κρίσιμη για την χρηματοδότηση της οικονομίας και πιθανότατα να επηρεάσει άμεσα και να δρομολογήσει τις πολιτικές εξελίξεις.

Η φλεγόμενη σκυτάλη του 2019

Μπορεί σύμφωνα με τον Guardian⁶ η Ελλάδα να είναι η μόνη χώρα της Ευρώπης που κυβερνάται από λαϊκίστικο κόμμα αριστερού προσανατολισμού (σε παραλληλισμό με την δεξιά κυβερνητική εκδοχή του λαϊκισμού σε Ουγγαρία και Ιταλία), όμως τα μέχρι σήμερα πολλαπλά μηνύματα σε μια σειρά από εθνικές εκλογικές διαδικασίες δείχνουν πως διάφορες εκδοχές λαϊκίστικών σχηματισμών ανά την Ευρώπη θα κερδίσουν μεγαλύτερα ποσοστά και έδρες στο επόμενο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Κοινή συνισταμένη των εκλογικών διαδικασιών που προηγήθηκαν κατά τα προηγούμενα χρόνια σε χώρες-πυλώνες της Ένωσης όπως Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Αυστρία κ.α. ήταν η ενίσχυση υπάρχοντων λαϊκίστικων σχηματισμών ή η δυναμική ανάδειξη νέων σε βάρος της μεγάλης υποχώρησης των ποσοστών (σε βαθμό ...εξαφάνισης σε ορισμένες περιπτώσεις) των παραδοσιακών μετριοπαθών παρατάξεων και ιδιαίτερα των δυνάμεων της Σοσιαλδημοκρατίας. Ας δούμε την αποτύπωση της πολιτικής συγκυρίας στις εμβληματικότερες ευρωπαϊκές χώρες, οποίες βίωσαν πρόσφατα πολιτικές αναταράξεις. Φυσικά, σε κάθε ανάλυση ενόψει ευρωεκλογών, δεν πρέπει να ξεχνάμε το εξελισσόμενο θρίλερ του #Brexit, του οποίου το μπαλάκι μπορεί να έχει περάσει πλέον στο βρετανικό έδαφος, παραμένει όμως ένας σημαντικός παράγοντας με πολύ-επίπεδες επιπτώσεις που θα συντελεστούν σε μεγάλο βαθμό, εντός του 2019.

⁶ <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/nov/20/revealed-one-in-four-europeans-vote-populist>

Γερμανία: Αλλαγή με συνέχεια

Παρά την πολιτική αναταραχή που προκάλεσε το οριακό αποτέλεσμα των Ομοσπονδιακών Εκλογών και η απόφαση της καγκελαρίου Μέρκελ να αποχωρήσει από την ηγεσία του κόμματος της, δύο συγκεκριμένες πολιτικές εξελίξεις φαίνεται να «σταθεροποιούν» ξανά το τοπίο ενόψει των Ευρωεκλογών: Η μία είναι η μεγάλη αύξηση των ποσοστών των Πρασίνων σε εκλογές των κρατιδίων αλλά και σε ομοσπονδιακό επίπεδο σύμφωνα με τις μετρήσεις, η οποία συνοδεύτηκε από την συγκράτηση ή και την υποχώρηση των ποσοστών του λαϊκιστικού AfD. Η καταγραφόμενη αυτή τάση αναδεικνύει τους Πράσινους σε παράγοντα δημοκρατικής και προοδευτικής διοχέτευσης της ψήφου που χάνουν τόσο οι, ακόμα κυρίαρχοι, Χριστιανοδημοκράτες όσο και οι Σοσιαλδημοκράτες που φλερτάρουν με μονοψήφια ποσοστά. Η άλλη ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη που ολοκληρώθηκε εντός του 2018 ήταν η επικράτηση της επιλογής της Α. Μέρκελ για την ηγεσία του Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος. Η ανάδειξη της Άνεγκρετ Κραμπ – Καρενμπάουερ στην ηγεσία του CDU πολλαπλασιάζει τις πιθανότητες παραμονής της Α. Μέρκελ στην Καγκελαρία μέχρι το τέλος της θητείας της (άρα κυβερνητικής σταθερότητας) και σε κάθε άλλη περίπτωση δημιουργήσε συνθήκες συνεργασίας και συνεννόησης της Καγκελαρίου με την πρόεδρο του κόμματος, όποια απόφαση κι αν παρθεί για το μέλλον.

Γαλλία: Η αναγκαιότητα κοινωνικής επεξήγησης των μεταρρυθμίσεων

Την Γαλλία των μεγάλων φθινοπωρινών αναταραχών με το κίνημα των «κίτρινων γιλέκων» το νέο έτος τη βρίσκει σε περίοδο ανακωχής και ανασχεδιασμού. Μπορεί το ετερόκλητο πολιτικά και ασυντόνιστο ηγετικά κίνημα διαμαρτυρίας να μην έλαβε τις μαζικές διαστάσεις που προβλέπει η Γαλλική παράδοση κοινωνικών διαμαρτυριών και διεκδικήσεων, όμως, αφενός η μεγάλη αποδοχή του από το σύνολο της κοινής γνώμης όπως προκύπτει από μια σειρά μετρήσεων και αντίστοιχα η αυστηρή κριτική και η αρνητική αξιολόγηση της πολιτικής Μακρόν, του προσέδωσαν αξιοσημείωτη δυναμική και παρεμβατική ισχύ. Ο πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας έδειξε να κατανοεί το μέγεθος της απήχησης των διαμαρτυριών γι' αυτό και προχώρησε σε συγκεκριμένες υποχωρήσεις κοινωνικών παροχών και μικρής απόκλισης από την σχεδιασμένη οικονομική πολιτική.

Αυτό που μένει από τις «ημέρες της φωτιάς» στους γαλλικούς δρόμους, είναι σίγουρα οι κοινωνικές αντανάκλασεις κι επιπτώσεις, ενός φιλόδοξου αλλά και συγκροτημένου μεταρρυθμιστικού προγράμματος που εφαρμόζει τους τελευταίους 20 μήνες ο πρόεδρος Μακρόν με σκοπό την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Ως διδακτική της συγκυρίας και της αναδίπλωσης του Γάλλου προέδρου φαίνεται η αναγκαιότητα, οι κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις να συνοδεύονται από κοινωνική λογοδοσία, λαϊκή επεξήγηση αλλά και ζύγισμα των κοινωνικών επιπτώσεων, ώστε να αυξάνεται η αποδοχή τους και να περιορίζονται κατά το μέγιστο δυνατό οι πιθανές αδικίες στην κατανομή των βαρών.

Ως διδακτική της συγκυρίας και της αναδίπλωσης του Γάλλου προέδρου φαίνεται η αναγκαιότητα, οι κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις να συνοδεύονται από κοινωνική λογοδοσία, λαϊκή επεξήγηση αλλά και ζύγισμα των κοινωνικών επιπτώσεων, ώστε να αυξάνεται η αποδοχή τους και να περιορίζονται κατά το μέγιστο δυνατό οι πιθανές αδικίες στην κατανομή των βαρών.

Από την άλλη, δεν είναι λίγες οι αναλύσεις⁷ και τα γνωρίσματα του κινήματος των «κίτρινων γιλέκων» που του προσδίδουν έντονα λαϊκίστικα χαρακτηριστικά, κυρίως ακροδεξιάς απόχρωσης αλλά και με σημαντικό ποσοστό ψηφοφόρων του Μελανσόν. Όπως έδειξε η μέτρηση του καναλιού BFM⁸, το 42% των συμμετεχόντων στις διαμαρτυρίες των "Κίτρινων Γιλέκων" ψήφισαν Λεπέν, το 20% Μελανσόν, το 16% Φιγιόν και 18% προερχόταν από την αποχή. Ενώ ξεκίνησε ως ένα κίνημα αντίδρασης σε έναν ...οικολογικό φόρο, που όντως ως έμμεσος φόρος στα καύσιμα, έπληττε κάθετα όλα τα εισοδήματα, κατέληξε να αποτελεί πολιτική αναμέτρηση μεταξύ του εκλεγμένου προέδρου της χώρας και κάποιων ...σκόρπιων ομάδων διαμαρτυρομένων ανά την επικράτεια, παραγώγων του δεξιού και αριστερού λαϊκισμού. Με δεδομένη την «εξαφάνιση» των παραδοσιακών κομμάτων από τον δεύτερο γύρο των τελευταίων προεδρικών εκλογών θα έχει μεγάλο ενδιαφέρον η αναμέτρηση για το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, ως ενδιάμεσος σταθμός μέχρι τις επόμενες προεδρικές εκλογές. Εκτίμησή μας πάντως είναι πως ο πρόεδρος Μακρόν έχει τα χρονικά περιθώρια και τα πολιτικά αποθέματα ώστε να καθορίσει την ατζέντα, όχι μόνο επειδή ακολουθεί συγκεκριμένο μεταρρυθμιστικό σχέδιο που θα προσθέσει θέσεις εργασίας και κεφάλαια στην οικονομία αλλά και γιατί η υλοποίηση του ήταν μέχρι τώρα εμπροσθοβαρής και δείχνει να έχει αφήσει πίσω του τις πιο δύσκολες αποφάσεις. Το κόμμα του άλλωστε προηγείται σε όλες τις μετρήσεις για την αναμέτρηση των Ευρωεκλογών.

Ιταλία: Κολοτούμπα «a la Italiana»

Η Ιταλία κινείται κι αυτή κυβερνητικά πλέον στην σφαίρα του ...πειραματικού λαϊκισμού, το νέο έτος την βρίσκει σε μια «a la Italiana» εκδοχή της ελληνικής «κολοτούμπας». Σε πολύ συντομότερο διάστημα και με πολύ λιγότερο κόστος⁹ από το αντίστοιχο της ελληνικής διαπραγμάτευσης, το ιταλικό κυβερνητικό μίγμα εθνικιστικού και αντιευρωπαϊκού λαϊκισμού, συνθηκολόγησε με τους όρους της ΕΕ και ενεργοποίησε την αποκλιμάκωση της κρίσης χρηματοδότησης της χώρας αλλά και της σχέσης της με τις Βρυξέλλες. Σαφώς και δεν τίθεται άλλο ζήτημα σύγκρισης με το ελληνικό παράδειγμα, καθώς το μέγεθος της ιταλικής οικονομίας αλλά και το πολιτικό εκτόπισμα της χώρας έχουν άλλη βαρύτητα για την Ευρώπη και ευρύτερα για την παγκόσμια οικονομία. Καθημερινά βέβαια παρατηρούνται οι

⁷ http://www.dailycamera.com/columnists/ci_32331589/fareed-zakaria-urban-rural-chasm-defines-new-western

⁸ https://elabe.fr/wp-content/uploads/2018/11/20181128_elabe_bfmtv_les-francais-et-les-gilets-jaunes.pdf

⁹ Σε μόλις 2 δισεκ. Ευρώ υπολογίζει το κόστος της Ιταλικής «διαπραγμάτευσης» η Sueddeutsche Zeitung <https://www.sueddeutsche.de/politik/italien-eu-haushalt-budget-1.4227279>

αναταράξεις των κυβερνητικών αποφάσεων εντός του Ιταλικού κράτους, κυρίως σε θεσμικό επίπεδο και στη λειτουργία του πολιτεύματος, σε αυτό το στάδιο όμως δεν φαίνεται αυτές οι διαταραχές να επηρεάζουν την Ένωση και τη σχέση της χώρας με τις αγορές. Σαφώς και τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών θα έχουν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και στην περίπτωση της Ιταλίας.

Ελλάδα: Εκλογές τον Μάιο με 5(4) κάλπες

Το ελληνικό πολιτικό σύστημα μπαίνει και τυπικά μαζί με τη νέα χρονιά σε προεκλογική τροχιά. Το προεκλογικό άγχος προδίδεται από τις κινήσεις της Κυβέρνησης να νομοθετήσει χρηματικές παροχές εντός του 2018 και να βάλει σε κίνδυνο την αξιολόγηση του Μαρτίου, η διευθέτηση προσώπων σε κρατικές θέσεις, η κατάθεση σωρείας τροπολογιών προς ψήφιση στη βουλή, μέχρι και η ...φαιδρή διενέργεια θεαματικών τελετών σε υπό εκτέλεση έργα. Μετά την συμφωνία των δανειστών στο ζήτημα των συντάξεων, ο μόνος αστάθμητος παράγοντας καθορισμού των εξελίξεων παραμένει το ζήτημα της ψήφισης της συμφωνίας των Πρεσπών από το ελληνικό κοινοβούλιο. Συνυπολογίζοντας το είδος και το ήθος της κυβερνητικής συνεργασίας ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ μέχρι σήμερα καθώς και της θετικής στάσης που έχουν προαναγγείλει ότι θα κρατήσουν απέναντι στην συμφωνία ορισμένοι από τους βουλευτές του Ποταμιού, εκτιμούμε πως δύσκολα θα οδηγηθεί η χώρα σε εκλογές πριν το Μάιο, αφού το κοινό συμφέρον των δύο μικρότερων κομματικών σχηματισμών αλλά και μεμονωμένων βουλευτών τους, είναι να παραταθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η θητεία της παρούσας βουλής. Αντίθετα, σύμφωνα και με τις δυσκολίες που προκύπτουν από την στάση των αγορών και τα οικονομικά δεδομένα, πολύ δύσκολα θα καταφέρει η κυβέρνηση να αποφύγει τον εκλογικό σκόπελο του Μαΐου. Ας μην παραβλέπουμε βέβαια και την σύγχυση που θα προκαλέσουν οι 5 διαφορετικές κάλπες, γεγονός που αξιολογείται από την κυβέρνηση ως «ωφέλιμο». Γι' αυτό και η εκτίμηση **μας για την πραγματοποίηση των εθνικών εκλογών μαζί με τις υπόλοιπες κάλπες του Μαΐου, με οποιοδήποτε θεσμικό κόστος, παραμένει σταθερή.**

Πορεία προς τις κάλπες: Η κοινωνία μετατοπίζεται, τα κόμματα ακολουθούν

Κυβέρνηση: Ο ΣΥΡΙΖΑ αφού ναρκοθετεί την επόμενη κυβέρνηση, ετοιμάζει την αντιπολίτευση

Ας δούμε όμως ορισμένες πλευρές των μετρήσεων του προηγούμενου διαστήματος που δείχνουν την πολιτική μετατόπιση της κοινής γνώμης, πέραν των κλασικών δεικτών με τη πρόθεση ψήφου κλπ. Βασική πολιτική στρατηγική της κυβέρνησης καθ' όλη τη διάρκεια της τετραετίας, αποτέλεσε η ηθική στοχοποίηση πολιτικών προσώπων, κομμάτων, θεσμών κ.ο.κ. με τους οποίους έρχεται σχεδόν καθημερινά σε αντιπαράθεση συντηρώντας μια κατά περίπτωση διένεξη μεταξύ του «καλού» και του «κακού», το οποίο λαμβάνει διάφορες μορφές (παλιό-νέο, ελίτ-λαός, πλούσιοι-φτωχοί, προδότες-πατριώτες κλπ). Σύμφωνα με το τελευταίο βαρόμετρο της Public Issue, μερικά από αυτά τα πρόσωπα-θεσμούς που δέχθηκαν τις περισσότερες επιθέσεις (ΤτΕ, Δικαιοσύνη, Τηλεόραση, ΣΕΒ) ανέκτησαν και τα μεγαλύτερα ποσοστά εμπιστοσύνης κατά την διάρκεια διακυβέρνησης των

ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ. Αντίθετα, η εμπιστοσύνη σε θεσμούς που υποστηρίζονται κατά κανόνα από την πολιτική κουλτούρα του ΣΥΡΙΖΑ όπως τα Κοινωνικά Κινήματα και οι ΜΚΟ, καταβαραθρώθηκε σε σχέση 2015.

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΣΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ

Μεταβολή (+/-), 2015-2018

ΘΕΣΜΟΙ	2015 [2009]	2018	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Τράπεζα της Ελλάδος	44	51	+7
ΣΕΒ	[28]	35	+7
Τηλεόραση	16	22	+6
Δικαιοσύνη	48	53	+5
ΓΣΕΕ	[31]	34	+3
Βουλή	27	30	+3
Τράπεζες	25	28	+3
Στρατός	87	89	+2
ΕΣΥ	[34]	36	+2
Κόμματα	10	12	+2
Αστυνομία	71	72	+1
Ραδιόφωνο	53	54	+1
ΕΥΠ	43	43	0
Κολλέγια	52	51	-1
Λαός / Πολίτες	64	62	-2
Πρόεδρος Δημοκρατίας	64	62	-2
Internet	43	41	-2
Εκκλησία	62	59	-3
Εφημερίδες	27	24	-3
Σχολεία	71	66	-5
Κοινωνικά κινήματα	49	41	-8
Πανεπιστήμια	73	60	-13
ΜΚΟ	[56]	13	-43

Διάγραμμα 4

Μια επιπλέον αποτύπωση της αρνητικής επιρροής που έχει στην πλειοψηφία της κοινής γνώμης η κυβερνητική στρατηγική σε ζητήματα διαφθοράς και σκανδάλων είναι η αίσθηση των πολιτών σε συντριπτικά ποσοστά πως η διερεύνηση των σκανδάλων γίνεται είτε για επικοινωνιακούς λόγους (74.3%, MRB Δεκ. '18) είτε από στόχευση σε πολιτικά οφέλη (73.8%, MRB Δεκ. '18) Ένας ακόμα δείκτης με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την τάση πολιτικής μετατόπισης, είναι το μεγάλο ποσοστό (62%, MRB Δεκ. '18) που καταγράφεται ως κοινωνικό αίτημα για την διενέργεια των εκλογών. Ένας δείκτης

που παραδοσιακά στην Ελλάδα υπερτερούσε το αίτημα για ολοκλήρωση της τετραετίας, φαίνεται πλέον πως έχει ανατραπεί.

Οι παραπάνω δείκτες εκτός από την παγίωση του αντικυβερνητικού κλίματος που αποτυπώνουν και δικαιολογούν τις μεγάλες διαφορές που παρουσιάζονται στις μετρήσεις μεταξύ των δύο πρώτων κομμάτων, φανερώνουν πως η υλοποιούμενη κυβερνητική στρατηγική η οποία γυρνάει πια την πλάτη στην συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών, στοχεύει περισσότερο στην παγίωση ενός όσο το δυνατόν πιο συνεκτικού αντιπολιτευτικού ποσοστού για τον ΣΥΡΙΖΑ, παρά στην ανατροπή της διαφοράς από την Νέα Δημοκρατία.

Οι ANEΛ του ...ανέμου

Οι εξελίξεις που διαδραματίζονται στο έτερο κυβερνητικό κόμμα το τελευταίο διάστημα, αποδίδουν με τον χαρακτηριστικότερο τρόπο την κατάληξη των κομμάτων-συγκυριών, τα οποία ιδρύονται όχι βάσει κάποιας κοινωνικής ή πολιτικής απαίτησης αλλά προκύπτουν από ...ανίερες συμμαχίες και συγκυριακές τυχοδιωκτικές πολιτικές επιδιώξεις και φιλοδοξίες. Ως αυθεντικό παράδειγμα ο συγκεκριμένος κομματικός σχηματισμός ολοκληρώνει τον πολιτικό του βίο, αποδεικνύοντας την ρευστότητα αλλά και την επικινδυνότητα που ενέχουν για το δημοκρατικό πολίτευμα τέτοιου είδους ηθικά και ιδεολογικά «ασπονδύλωτες» πολιτικές οντότητες.

Αντιπολίτευση: ΝΔ, πολιτική εσωτερικής απήχησης

Το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης οδεύει με την αυτοπεποίθηση της πρωτιάς προς τις κάλπες, Με στόχο την αυτοδυναμία και ζητούμενο την μετεκλογική συνεργασία προκειμένου να ξεπεράσει το εμπόδιο των προεδρικών εκλογών του 2020 και μια σειρά από άλλες θεσμικές και κοινοβουλευτικές απαιτήσεις. Η Νέα Δημοκρατία δείχνει να έχει εξαντλήσει κάθε περιθώριο παραταξιακής συσπείρωσης της εκ δεξιών πλευράς της και να χρειάζεται πλέον την συνδρομή του κέντρου και λοιπών προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων για να επιτύχει την αυτοδυναμία και την όσο το δυνατόν ισχυρότερη κοινοβουλευτική δύναμη. Εδώ όμως προσκρούει επάνω σε πολιτικές θέσεις που εξέφρασε κατά τη διάρκεια της τετραετίας προκειμένου να θεμελιώσει την παραταξιακή της συσπείρωση (ψηφοφορίες για κοινωνικά δικαιώματα, επιλογές προσώπων, σφοδρότητα αντίδρασης στο Μακεδονικό κλπ) αλλά και στην ιδιόμορφη υπόγεια συσχέτιση μερίδας στελεχών της συντηρητικής παράταξης με την σύμπραξη των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ και το αφήγημα της κρίσης. Αυτή ειδικά η μόνιμα ανοιχτή πληγή βάζει στον πολιτικό λόγο του κόμματος ορισμένα όρια που του περιορίζουν την προέλαση προς το κέντρο. Σύμφωνα πάντως με την στρατηγική που ακολουθεί το τελευταίο διάστημα η ηγεσία του κόμματος αλλά και με τις ανάγκες που προκαλούν οι συνθήκες έντονης πόλωσης στην αντιπαράθεση με τον ΣΥΡΙΖΑ, εκτίμησή μας είναι πως όσο πλησιάζουμε προς τις κάλπες το ενδιαφέρον και οι στοχεύσεις της προς τον «μεσαίο χώρο» θα ενταθεί ακόμη περισσότερο. Πολιτικές θέσεις, στόχευση και πρόσωπα που θα την εκφράσουν είναι τα κλειδιά που πρέπει να χρησιμοποιήσει ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης για την επίτευξη της «συμπόρευσης» των πολιτών του

κέντρου, όπως ο ίδιος την ονόμασε στην ομιλία του στο τελευταίο Συνέδριο του κόμματος. Από την μέχρι τώρα πορεία του φαίνεται αποφασισμένος αλλά ταυτόχρονα και πολύ μόνος.

Κίνημα χαμηλής αυτοπεποίθησης

Την επιστροφή ψηφοφόρων από τον ΣΥΡΙΖΑ και την συσπείρωση των κεντρικών ψηφοφόρων αρκετοί από τους οποίους παραμένουν στην «αποχή», δεν κατάφερε –όπως φαίνεται σε όλες τις μετρήσεις μέχρι τώρα- να επιτύχει το Κίνημα Αλλαγής. Μια αποτελεσματικότερη και πιο ρηξικέλευθη πολιτική πρόταση θα το βοηθούσε να εγκαθιδρύσει έναν ηγεμονικό ρόλο στο χώρο του κέντρου, προβάλλοντας ως η ευρωπαϊκή μεταρρυθμιστική δύναμη που θα μπορεί να συνδράμει στην

σταθερότητα και τις αναγκαίες αποφάσεις και ανατροπές που έχει ανάγκη η ελληνική κοινωνία και οικονομία μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων στήριξης. Με εξαίρεση την συγκροτημένη πολιτική πρωτοβουλία που κατέθεσε το κόμμα τον περασμένο Μάρτιο για την συνταγματική αναθεώρηση και την πρόσφατη παρέμβαση με ουσιαστικές και αξιολογικές προτάσεις για το δημογραφικό, ο φορέας της κεντροαριστεράς απασχολεί καθημερινά την επικαιρότητα με ζητήματα κατά κύριο λόγο εσωστρέφειας και μικρό- διαχείρισης των λίγων θέσεων και αξιωμάτων. Ο ενθουσιασμός που προκλήθηκε πριν 14 μήνες καθηλώθηκε και μαζί του και τα ποσοστά του κόμματος. Βασικές επιλογές και διαδικασίες που διενεργούνται καθημερινά, δίνουν την εντύπωση πως το κόμμα κινείται με χαμηλή αυτοπεποίθηση προς τις κάλπες και είτε τα ηγετικά του στελέχη, είτε μεμονωμένες προσωπικότητες, προετοιμάζονται πριν ακόμα την διεξαγωγή των εκλογών, για την διαχείριση ενός μονοψήφιου ποσοστού. Ανάμεσα στις ισχυρότατες πιέσεις που δέχεται πλέον από την σφοδρότατη πολιτική αντιπαράθεση του ΣΥΡΙΖΑ με την ΝΔ, ο πολιτικός του λόγος θολώνει, ο ρόλος του μετατοπίζεται στην άκρη των εξελίξεων ενώ ατυχείς διατυπώσεις, πως μπορεί να συνδράμει και το ίδιο σε πιθανό πολιτικό αδιέξοδο και νέες εθνικές περιπέτειες μετά της εκλογές, αδικούν την μεγάλη ιστορία του και την προσφορά του στον τόπο ως μια συρρικνωμένη έστω, συνέχεια της δημοκρατικής παράταξης και πανικοβάλουν τους μετριοπαθείς ψηφοφόρους στέλνοντας τους σε άλλες επιλογές.

Σε αντίθεση με την κάλπη των εθνικών εκλογών, τόσο σε επίπεδο δημοτικών και περιφερειακών όσο και των ευρωεκλογών, φαίνεται

πως διαθέτει αρκετές αξιολογικές επιλογές προσωπικοτήτων και στοχεύει σε πολύ μεγαλύτερα

ΣΥΝΤΑΞΗ ΔΕΛΤΙΟΥ (αρ. 68):

Δρ Μαρίλη Μέξη

Διευθύντρια ΔΙΚΤΥΟΥ

&

Γιώργος Παπούλιας

Πολιτικός Επιστήμονας, Συνεργάτης

ΔΙΚΤΥΟΥ

Για το

ΔΙΚΤΥΟ για την Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη

Διάκου 20 & Συγγρού 1

11743, Αθήνα

τηλ: 210 9247814

φαξ: 210 9227244

www.todiktio.eu

info@todiktio.gr

ποσοστά από την δυναμική που δείχνουν οι μετρήσεις στις εθνικές κάλπες. Ένα ακόμα σημάδι πως το πρόβλημα δεν το έχει ο γιαλός αλλά το αρμένισμα ...